

Linia demarkacyjna

Podział interwencji i zasad wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027

Wstęp

Linia demarkacyjna jest dokumentem uzupełniającym i doprecyzowującym zapisy Umowy Partnerstwa (UP) w zakresie podziału interwencji w poszczególnych Celach Polityki wskazanej w UP, pomiędzy programy krajowe i regionalne. Linia demarkacyjna, obok zasad unijnych i strategii krajowych, stanowi podstawę do programowania działań w poszczególnych programach krajowych i regionalnych.

Zapisy Linii demarkacyjnej zostały wypracowane w grupach roboczych powołanych w celu wsparcia programowania interwencji polityki spójności w perspektywie 2021-2027.

Linia demarkacyjna ma na celu koordynację działań między poziomem krajowym i regionalnym z jednej strony, z drugiej zaś zapobieganie podwójnemu finansowaniu działań wspieranych z różnych programów finansowanych z polityki spójności.

Linia demarkacyjna ma formę tabelarycznego zestawienia, opisującego kryteria podziału interwencji w Celach Polityki 1- 4. Działania w CP 5 będą realizowane wyłącznie na poziomie regionalnym, dlatego nie zostały uwzględnione w tabeli.

Poprzez określone kryteria demarkacyjne, rozdziela się interwencje pomiędzy poszczególnymi programami. Kryteria mają różny charakter i mogą odnosić się do zasięgu terytorialnego, charakteru projektów, wartości (kosztów kwalifikowanych) projektów, rodzaju beneficjenta etc.

Przestrzeganie zasad wynikających z Linii demarkacyjnej jest obowiązkiem każdej Instytucji Zarządzającej.

Indywidualne odstępstwa od generalnych zasad demarkacji na etapie programowania możliwe są jedynie w wyjątkowych sytuacjach, gdy taka potrzeba wynika ze specyfiki, bądź celów danego programu operacyjnego. W przypadku programów regionalnych, odstępstwa są uzgadniane w kontrakcie programowym.

Zostanie zapewniona elastyczność zasad demarkacji na etapie wdrażania programów. W przypadku, gdy przestaną istnieć przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia podwójnego finansowania, np. na jednym z poziomów lub w danym programie wyczerpie się alokacja na dany typ działań przypisanych do tego poziomu lub programu, możliwe jest – po uzgodnieniu z Instytucją Koordynującą UP (RPO) oraz właściwymi Instytucjami Zarządzającymi – dokonanie odstępstwa od zasad generalnych Linii demarkacyjnej. Tego typu zmiany nie wymagają zatwierdzenia przez Komitet Koordynacyjny Umowę Partnerstwa (KUP).

W przypadku potrzeby aktualizacji Linii demarkacyjnej, np. w związku z przeglądem śródkresowym programów, minister właściwy ds. rozwoju regionalnego – z własnej inicjatywy lub na wniosek innych Instytucji Zarządzających – przygotowuje aktualizację Linii demarkacyjnej. Projekt nowej Linii demarkacyjnej jest zatwierdzany przez KUP.

CEL POLITYKI 1: BARDZIEJ INTELIGENTNA EUROPA DZIĘKI WSPIERANIU INNOWACYJNEJ I INTELIGENTNEJ TRANSFORMACJI GOSPODARCZEJ

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi (w tym infrastruktura B+R, prace B+R, uzyskanie i ochrona własności intelektualnej, możliwy komponent wdrożeniowy)	TAK Kompetencje jako możliwy element projektu.	Wsparcie możliwe we wszystkich regionach - skala wsparcia w obszarze B+R w RPO w zależności od potencjału danego regionu. Kompetencje jako możliwy element projektu.
(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Wdrożenia prac B+R oraz innowacji ¹	Z komponentem badawczym	Bez poprzedzającego etapu prac B+R lub w ramach kompleksowego projektu dot. działalności B+R
(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Budowanie potencjału regionów w zakresie wsparcia działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi w formule: a) Wspólnych Przedsięwzięć b) Projektu „Innoregiolab”	Jako element budowania potencjału w zakresie B+R regionów	<ul style="list-style-type: none"> • Udział we wspólnych przedsięwzięciach (opracowanie i organizacja konkursu finansowanego z RPO, ew. finansowanie łączone program krajowy + RPO); • Udział w projekcie InnoRegioLab – jako uczestnicy. <p>Działania skierowane będą przede wszystkim do regionów zidentyfikowanych jako dysponujące niższym potencjałem w zakresie B+R+I.</p>
(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Infrastruktura B+R przedsiębiorstw	W ramach kompleksowego projektu	Jako oddzielny projekt lub w ramach kompleksowego projektu dot. B+R. Możliwość wsparcia kompetencji.
(i) Zwiększenie potencjału w zakresie	Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw	Na poziomie krajowym usługi konsorcjów tematycznych z udziałem ośrodków	Usługi dla przedsiębiorstw przez akredytowane na poziomie kraju IOB (w uproszczonej formie wsparcia

¹ Możliwość realizacji w cs(i) lub w cs(iii)

<p>badan i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>		<p>badawczych na rzecz przedsiębiorstw</p> <p>Akredytacja IOB na poziomie krajowym (przy udziale regionów – udział regionów pomocniczy).</p>	<p>z zachowaniem formuły popytowej, np. w formie bonów)</p> <p>Akredytacja IOB na poziomie krajowym (przy udziale regionów – udział regionów pomocniczy).</p>
<p>(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<p>Wsparcie rozwoju w oparciu o klastry²</p>	<p>Usługi klastrów w wybranych obszarach tematycznych oraz budowa platform.</p>	<p>Usługi klastrów w uproszczonej formie wsparcia z zachowaniem formuły popytowej, np. bonów dla firm.</p>
<p>(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<p>Rozwój infrastruktury organizacji badawczych</p>	<p>Rozwój infrastruktury organizacji badawczych w ramach Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej oraz w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz (zwłaszcza w ramach Centrów Kompetencji).</p> <p>Kompetencje jako obligatoryjny element projektu</p> <p>Zakup aparatury specjalistycznej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych uzupełniającej w stosunku do posiadanych zasobów <u>tylko jako element kompleksowego projektu</u>.</p>	<p>Rozwój infrastruktury organizacji badawczych spoza Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej (o wysokim potencjale badawczym).</p> <p>Projekty służące realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją, uzgodnione w ramach kontraktu programowego.</p> <p>Kompetencje jako możliwy element projektu. Zakup aparatury specjalistycznej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych uzupełniającej w stosunku do posiadanych zasobów <u>tylko jako element kompleksowego projektu</u>.</p>
<p>(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<p>Wspieranie badań naukowych w ramach międzynarodowych i strategicznych programów (agend) badawczych</p>	<p>Tak</p> <p>Kompetencje jako możliwy element projektu</p>	<p>Brak wsparcia</p>
<p>(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<p>Wsparcie aplikowania do programów Komisji Europejskiej zarządzanych centralnie (typu Horyzont Europa)</p>	<p>Tak</p>	<p>Brak wsparcia</p>

² Zależnie od typu projektu do realizacji w SO1 lub SO4

(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Projekty dot. wspólnego zainteresowania (np. IPCEI)	Tak	Brak wsparcia
(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Wspieranie projektów, które uzyskały certyfikat Seal of Excellence przyznawany przez Komisję Europejską w ramach programu Horyzont 2020	Tak	Brak wsparcia
(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	e-Kompetencje	Budowanie popytu na obywateli na wykorzystywanie e-usług publicznych Wsparcie rozwoju kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego istotnych dla sprawnego funkcjonowania współczesnej administracji oraz realizacji polityk publicznych.	Aktywizacja osób wykluczonych cyfrowo
(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	Platformy e-usług publicznych	Platformy e-usług publicznych szczebla krajowego - wdrażanie e-usług o zasięgu ogólnokrajowym - realizacja założeń Architektury Informacyjnej Państwa Demarkacja związana z zasięgiem e-usług. Na poziomie krajowym należy się spodziewać kontynuacji działań związanych z dalszym rozwojem e-administracji (poziomu centralnego), właściwego dla urzędów zespolonych i niezespolonych. Tego typu projekty powinny – co do zasady - posiadać kompleksowy charakter i zasięg ogólnokrajowy.	Platformy e-usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego. Demarkacja związana z zasięgiem e-usług. Na poziomie regionalnym w przypadku kontynuacji zrealizowanych uprzednio projektów, wymagane szczegółowe uzasadnienie kolejnych projektów w tym zakresie – znaczące korzyści społeczno-gospodarcze.

<p>(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów</p>	<p>Cyberbezpieczeństwo</p>	<p>Projekty o ogólnokrajowym zasięgu wynikające z realizacji założeń Strategii Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.</p> <p>Inwestycje o obszarze wzmocnienia odporności systemów, zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na incydenty (w systemach informacyjnych państwa oraz podmiotów mających kluczowe znaczenie dla gospodarki narodowej).</p>	<p>Projekty wzmocniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów, o zasięgu regionalnym i lokalnym.</p>
<p>(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów</p>	<p>Rozwój infrastruktury danych przestrzennych</p>	<p>Budowa nowych i rozbudowa istniejących e-usług oraz pozyskanie i opracowanie danych przestrzennych np. modeli 3D, danych wysokościowych, danych topograficznych.</p>	<p>Dopuszczalne są projekty z zakresu cyfryzacji powiatowego i wojewódzkiego zasobu geodezji. Wnioski o dofinansowanie dla tych projektów wymagają pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju.</p> <p>Projekty z zakresu infrastruktury informacji przestrzennej leżącej w zakresie kompetencji JST będą mogły być realizowane bez potrzeby uzyskania opinii GGK.</p>
<p>(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów</p>	<p>Udostępnienie zasobów naukowych i kulturowych i administracji</p>	<p>Demarkacja w oparciu o własność jednostki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jednostki centralne <p>Ewentualna kontynuacja projektów z perspektywy 2014-2020 powinna być szczegółowo uzasadniona – znaczące korzyści społeczno-gospodarcze.– znaczące korzyści społeczno-gospodarcze</p>	<p>Demarkacja w oparciu o własność jednostki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jednostki samorządu terytorialnego <p>Ewentualna kontynuacja projektów z perspektywy 2014-2020 powinna być szczegółowo uzasadniona – znaczące korzyści społeczno-gospodarcze.</p>

(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	Usługi w zakresie e-zdrowia	<p>Rozwój e-usług w ramach IKP.</p> <p>Rozwój innych e-usług dla pacjentów i kadry medycznej.</p> <p>Budowa i rozwój nowoczesnych platform gromadzenia, przetwarzania, analizy i udostępniania danych.</p> <p>Cyfryzacja procesów back-office.</p> <p>Zwiększenie poziomu wykorzystania nowoczesnych technologii w systemie ochrony zdrowia - opracowanie rozwiązań i pilotażowe wdrożenie.</p>	<p>Realizacja projektów z zakresu e-usług z uwzględnieniem standardów wypracowanych na poziomie krajowym,</p> <p>Wdrażanie TIK w podmiotach leczniczych innych niż na poziomie krajowym</p> <p>Cyfryzacja procesów back-office.</p> <p>Zwiększenie poziomu wykorzystania nowoczesnych technologii w systemie ochrony zdrowia - pilotażowe wdrożenie w POZ na poziomie regionalnym.</p>
		<p>Rozwój telemedycyny - projekty pilotażowe.</p> <p>Rozwój telemedycyny - budowa kompetencji. Opracowanie profilu merytorycznego szkoleń na poziomie centralnym</p>	<p>Rozwój telemedycyny - projekty pilotażowe</p> <p>Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu telemedycyny</p>
		<p>Zwiększenie poziomu korzystania z rozwiązań sztucznej inteligencji i big data w systemie ochrony zdrowia - opracowanie i pilotażowe wdrożenie narzędzi AI i BD w ochronie zdrowia.</p>	<p>Zastosowanie sztucznej inteligencji – projekty regionalne</p>
		<p>Poprawa dojrzałości cyfrowej placówek medycznych i instytucji ochrony zdrowia (infrastruktura IT, kompetencje cyfrowe oraz cyberbezpieczeństwo). Działania zapewniające interoperacyjność rozwiązań centralnych z istniejącymi i tworzonymi rozwiązaniami regionalnymi i lokalnymi - działania na rzecz budowy dojrzałości cyfrowej podmiotów leczniczych i instytucji działających w ochronie zdrowia.</p>	<p>Poprawa dojrzałości cyfrowej placówek medycznych (infrastruktura IT, kompetencje cyfrowe oraz cyberbezpieczeństwo). Działania zapewniające interoperacyjność rozwiązań centralnych z istniejącymi i tworzonymi rozwiązaniami regionalnymi i lokalnymi. Dopuszanie podmiotów leczniczych - wyposażenie podmiotów podmiotów w narzędzia informatyczne umożliwiające integrację z centralną architekturą informatyczną e-zdrowia.</p>

(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	Wsparcie przedsiębiorstw w zakresie wdrażania technologii cyfrowych	Wsparcie w ramach CS(i) wsparcie projektów dotyczących technologii cyfrowych, jako element projektów z zakresu B+R, realizowany w dedykowanym celu szczegółowym na poziomie krajowym.	Wdrożenie dostępnych technologii TIK w przedsiębiorstwach: wsparcie technologii cyfrowych możliwe do realizacji jako element projektów z zakresu B+R w cs i lub w cs iii.
(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	Aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego)	Tak	Tak
(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw i rządów	Cyfrowe rozwiązania polegające na optymalizacji różnego rodzaju procesów, w tym m.in. rozwiązania z obszaru inteligentne miasta, wsie i rolnictwo.	Na poziomie krajowym planowane jest m.in. wdrażanie skalowalnych, działania w tym obszarze.	Brak wsparcia
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Wsparcie dla nowopowstałych firm (w tym w formie wejść kapitałowych)	Poziom krajowy: przedsiębiorczość akademicka CTT, spółki celowe, spin-offy, akceleratorzy, akceleracja technologiczna. Poziom ponadregionalny (POPW): platformy startowe	Usługi inkubacyjne, usługi dotyczące prowadzenia działalności na wczesnym etapie rozwoju, wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości. Na poziomie regionalnym instrumenty kapitałowe tylko jako kontynuacja wsparcia z 2014-2020.
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Wsparcie dla innowacyjnych spółek na etapie rozwoju i ekspansji (spółki typu "scale-up")	Tak	Brak wsparcia, ewentualne odstępstwa w ramach kontraktu programowego
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Doradztwo dla MŚP	Możliwe jako komponent projektów kompleksowych	Możliwe jako odrębny projekt lub jako element projektu kompleksowego
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności	Promocja gospodarki krajowej, w tym wsparcie internacjonalizacji MŚP oraz promocji eksportu	Promocja marki polskiej gospodarki w wybranych wydarzeniach, w tym udział firm, Polskie Mosty Technologiczne.	Promocja regionalnej gospodarki na pozostałych wydarzeniach, w tym udział firm.

MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne			
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Tereny inwestycyjne oraz infrastruktura biznesowa	Brak wsparcia	Tak
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Wdrożenia prac B+R oraz innowacji przez MŚP ³	Z komponentem badawczym	Bez poprzedzającego etapu prac B+R lub w ramach kompleksowego projektu dot. działalności B+R
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora	Brak wsparcia	Tak
(iii) Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP	Poziom krajowy: instrumenty kapitałowe, gwarancje portfelowe, dłużne- quasi kapitałowe Poziom ponadregionalny (POPW): dotacje, instrumenty dłużne W zakresie poziomu ponadregionalnego: wzór na konkurencję, projekty dot. GOZ, automatyzacji /robotyzacji i turystyki. Szczegółowa demarkacja do uzgodnienia z regionami POPW.	Instrumenty dłużne, gwarancje/poręczenia indywidualne, instrumenty kapitałowe - kontynuacja wsparcia z 2014-2020, dotacje tylko w uzasadnionych przypadkach
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i	Wsparcie powstawania i rozwoju agend badawczych w Polsce	Międzynarodowe agendy badawcze Kompetencje jako element projektu	Brak wsparcia

³ Możliwość realizacji w cs(i) lub w cs(iii)

przedsiębiorczości			
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Wsparcie realizacji regionalnych/ponadregionalnych agend badawczych, umożliwiających finansowanie badań naukowych	Tak	Brak chyba, że we współpracy z poziomem krajowym w ramach wspólnych przedsięwzięć
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Stypendia naukowe krajowe i zagraniczne, granty badawcze na projekty B+R	Tak	Brak wsparcia
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych w ramach PPO	Poziom krajowy KIS.	Identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowa potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach PPO Poziom regionalny RIS.
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Sieciowanie uczelni, w tym współpraca zespołów badawczych	Tak	Brak wsparcia, chyba że w ramach PPO lub kompleksowego projektu w zakresie budowania potencjału regionu.
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Wsparcie rozwoju klastrów	Wsparcie potencjału klastrów wzrostowych ponadregionalnych i kluczowych w związku z nową usługą.	Wsparcie potencjału klastrów załączkowych (z wyjątkiem umiędzynarodowienia i potencjału infrastrukturalnego) i wzrostowych regionalnych w związku z nową usługą.
(iv) Rozwijanie	Wsparcie rozwoju w oparciu o	Usługi klastrów w wybranych obszarach	Usługi klastrów w uproszczonej formie wsparcia z

umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	klastry ⁴	tematycznych oraz budowa platform.	zachowaniem formuły popytowej, np. bonów dla firm.
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Budowa potencjału ośrodków innowacji	Budowa potencjału ośrodków innowacji, w tym DIH-ów (infrastruktura, aparatura, know-how, szkolenia, kadry, inne) w związku z nową usługą/funkcją	Budowa potencjału IOB, w tym ośrodków innowacji (infrastruktura, zasoby, kompetencje) Wsparcie jako element projektu z zakresu wzmocnienia potencjału regionu w zakresie B+R, w tym budowania ekosystemu innowacji (beneficjent: samorząd woj.).

⁴ Zależnie od typu projektu do realizacji w SO1 lub SO4

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(i) Promowanie działań na rzecz efektywności energetycznej	Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach (wraz z audytem) wraz z instalacją urządzeń OZE	Duże i średnie przedsiębiorstwa.	Małe i mikro przedsiębiorstwa-
(i) Promowanie działań na rzecz efektywności energetycznej	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.	Administracja rządowa, podległe jej jednostki organizacyjne, w tym państwowe jednostki budżetowe oraz podległe jej organy, uczelnie wyższe, szpitale i przychodnie zarządzane przez administrację centralną/jednostki organizacyjne.	Budynki publiczne, których właścicielem jest samorząd terytorialny oraz podległe mu organy i jednostki organizacyjne oraz jednostki zarządzane (szpitale, szkoły, zakłady lecznictwa uzdrowiskowego), budynki użyteczności publicznej nie związane z administracją rządową (w tym np. budynki parafii, instytucji NGO, niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, niepublicznych placówek oświatowych).
(i) Promowanie działań na rzecz efektywności energetycznej	Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkaniowych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.	Wielorodzinne budynki mieszkalne stanowiące własność Skarbu Państwa oraz budynki spółdzielni mieszkaniowych.	Wielorodzinne budynki mieszkalne inne niż budynki mieszkalne stanowiące własność Skarbu Państwa– np. wspólnoty, TBS, budynki komunalne.
(i) Promowanie działań na rzecz efektywności energetycznej	Budowa/rozbudowa jednostek wysokosprawnej kogeneracji	Budowa/rozbudowa jednostek wysokosprawnej kogeneracji.	Brak wsparcia.
(i) Promowanie działań na rzecz efektywności energetycznej	Budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła.	Wsparcie dla przedsiębiorstw na wytwarzanie/dystrybucję ciepła powyżej 5 MW mocy zamówionej wraz z magazynami ciepła.	Budowa/ modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła – inwestycje do 5 MW mocy zamówionej. Ewentualne odstępstwa w Kontrakcie Programowym z inicjatywy IZ RPO dla

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
			wybranych średnich przedsiębiorstw na poziomie regionalnym.
(i) Promowanie działań na rzecz efektywności energetycznej	Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Brak wsparcia	Wsparcie na poziomie regionalnym.
(i) Promowanie działań na rzecz efektywności energetycznej	Promocja, doradztwo, podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE.	Wsparcie na poziomie krajowym.	Brak wsparcia
(ii) Promowanie odnawialnych źródeł energii	Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci.	<p>Moce przewidziane do dofinansowania w ramach programu krajowego :</p> <ul style="list-style-type: none"> o energia elektryczna: <ul style="list-style-type: none"> – wiatr: pow. 5 MWe, – biomasa: pow. 5MWe, – biogaz: pow 0,5 MWe, – woda: pow. 5 Mwe, – promieniowanie słoneczne: pow. 0,5 Mwe. <p>Demarkacja dotyczy sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych wchodzących w skład projektu.</p>	<p>Moce przewidziane do dofinansowania w ramach programu regionalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> o energia elektryczna: <ul style="list-style-type: none"> – wiatr: poniżej do 5 MWe, – biomasa: poniżej do 5MWe, – biogaz: poniżej 0,5 MWe, – woda: poniżej do 5 Mwe, – promieniowanie słoneczne: poniżej 0,5 Mwe. <p>Demarkacja dotyczy sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych danego rodzaju OZE wchodzących w skład projektu.</p> <p>Zaproponowane limity mocy nie dotyczą projektów realizowanych przez klastry energii lub spółdzielnie energetyczne oraz projektów parasolowych.</p>

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(ii) Promowanie odnawialnych źródeł energii	Budowa lub przebudowa sieci umożliwiających odbiór energii z OZE.	Wsparcie dla Operatora Systemu Przesyłowego (OSP) lub Operatorów Systemów Dystrybucyjnych (OSD).	Brak wsparcia.
(ii) Promowanie odnawialnych źródeł energii	Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła wraz z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE.	<p>Moce przewidziane do dofinansowania w ramach programu krajowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> o energia cieplna: <ul style="list-style-type: none"> – biomasa: pow. 5 MWth, – promieniowanie słoneczne: pow. 0,5 MWth, – geotermia: pow. 2 MWth, – biogaz: pow. 0,5 MWth. <p>Demarkacja dotyczy sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych wchodzących w skład projektu.</p>	<p>Moce przewidziane do dofinansowania w ramach programu regionalnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> o energia cieplna: <ul style="list-style-type: none"> – biomasa: poniżej 5 MWth, – promieniowanie słoneczne: poniżej 0,5 MWth, – geotermia: poniżej 2 MWth, – biogaz: do 0,5 MWth. <p>Demarkacja dotyczy sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych danego rodzaju OZE wchodzących w skład projektu.</p> <p>Zaproponowane limity mocy nie dotyczą projektów realizowanych przez klastry energii lub spółdzielnie energetyczne oraz projektów parasolowych.</p>
(iii) Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania poza TEN-E	Budowa i modernizacja inteligentnych sieci elektroenergetycznych.	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iii) Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania poza TEN-E	Budowa lub rozbudowa magazynów energii elektrycznej.	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iii) Rozwój inteligentnych	Budowa, rozbudowa i modernizacja	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania poza TEN-E	inteligentnych sieci gazowych na wszystkich rodzajach ciśnień		
(iii) Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania poza TEN-E	Budowa i rozbudowa magazynów gazu.	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iii) Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania poza TEN-E	Rozwój systemów dystrybucyjnych w oparciu o lokalne stacje LNG.	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iii) Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania poza TEN-E	Działania informacyjne, promocyjne i demonstracyjne w zakresie rozwoju systemu energetycznego.	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu	Wdrażanie działań przewidzianych w planach adaptacji opracowanych dla 44 miast objętych projektem POIiŚ 2014-2020 + Warszawa + miasta o gęstości zaludnienia powyżej 1000 mieszkańców/km ² . Wdrażanie działań w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i subregionalnych ośrodkach wzrostu z Polski Wschodniej.	Wdrażanie działań dla miast poniżej 100 tys. mieszkańców nieposiadających planów adaptacji z wyłączeniem miast wspieranych w Programie Polska Wschodnia.
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i	Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu.	Miasta o gęstości zaludnienia powyżej 1000 mieszkańców/km ² . Miasta średnie tracące funkcje społeczno-	Brak wsparcia.

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
odporności na klęski żywiołowe		gospodarcze i subregionalnych ośrodkach wzrostu z Polski Wschodniej.	
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy.	Projekty o charakterze ponadregionalnym wynikające z listy ministra właściwego ds. gospodarki wodnej oraz ministra właściwego ds. klimatu.	Projekty o charakterze regionalnym i lokalnym wynikające z analiz ministra właściwego ds. gospodarki wodnej oraz ministra właściwego ds. klimatu, tj. listy projektów wynikającej z potrzeb JST.
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Wspieranie małej retencji	Wsparcie projektów realizowanych przez podmioty podlegające/ nadzorowane przez administrację centralną (np. PGW Wody Polskie, Lasy Państwowe).	Wsparcie projektów realizowanych przez podmioty inne niż podlegające/ nadzorowane przez administrację centralną..
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego	Prognozowanie i ostrzeganie – zasięg powyżej 1 województwa.	Prognozowanie i ostrzeganie – w obrębie jednego województwa
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Rozwijanie systemów ratownictwa (zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych).	Projekty Państwowej Straży Pożarnej w ramach KSRG.	Projekty Ochotniczej Straży Pożarnej oraz projekty jednostek innych niż zakresu PSP (np. WOPR, GOPR, TOPR).
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Renaturyzacja przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Opracowanie i aktualizacja dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami oraz ochrony zasobów wodnych	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Wsparcie na budowę i modernizację infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia w uzasadnionych adaptacją do zmian klimatu przypadkach.	Aglomeracje powyżej 10 tys. RLM	Aglomeracje 2-10 tys. RLM
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Monitoring i badania prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Monitoring i badania prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.	Brak wsparcia
(iv) Wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe	Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych	Wsparcie formie samodzielnych projektów.	Wsparcie jako element większego projektu.
(v) Wspieranie zrównoważonej gospodarki wodnej	Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (oczyszczalnie, sieci kanalizacji i wodociągowe, osady ściekowe) w ramach KPOŚK.	Aglomeracje powyżej 10 tys. RLM	Aglomeracje 2-10 tys. RLM

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(vi) Wsparcie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	Wsparcie dla instalacji powyżej 8 mln zł kosztów kwalifikowalnych.	Wsparcie dla instalacji poniżej 8 mln zł kosztów kwalifikowalnych.
(vi) Wsparcie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie (PSZOK)	PSZOK obsługujący powyżej 20 tys. mieszkańców oraz inwestycja powyżej 2 mln zł kosztów kwalifikowalnych (warunki traktujemy łącznie).	PSZOK obsługujący poniżej 20 tys. mieszkańców oraz inwestycja poniżej 2 mln zł kosztów kwalifikowalnych (warunki traktujemy łącznie).
(vi) Wsparcie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Rozwijanie recyklingu odpadów (projekty w kierunku gospodarki zasobooszczędnej)	Projekty nie mające charakteru badawczo-rozwojowego, dotyczące wdrażania technologii, wsparcie powyżej 8 mln kosztów kwalifikowalnych.	Projekty nie mające charakteru badawczo-rozwojowego, dotyczące wdrażania technologii, wsparcie poniżej 8 mln kosztów kwalifikowalnych.
(vi) Wsparcie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	W przypadku finansowania typu projektu: Zapobieganie powstawaniu odpadów żywności poprzez wykorzystanie niesprzedanych produktów spożywczych lub produktów spożywczych o krótkim terminie przydatności do spożycia.	Ewentualnie wsparcie na poziomie krajowym (projekty pilotażowe).	Brak wsparcia
(vi) Wsparcie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Edukacja w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(vi) Wsparcie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Rekultywacja, w tym remediacja, terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą	Usuwanie zanieczyszczeń po zlikwidowanych zakładach będących własnością Skarbu Państwa przez RDOŚ i inne podmioty administracji publicznej (lub przez nie zlecone).	Projekty jednostek samorządu terytorialnego i ich związków na terenach nie należących do Skarbu Państwa.

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(vi) Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami innymi niż komunalne (przemysłowe, azbest)	Brak wsparcia	Wsparcie na poziomie regionalnym
(vii) Wzmocnienie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, zielonej infrastruktury w szczególności w środowisku miejskim oraz redukcja emisji i zanieczyszczeń	Wdrażanie zapisów dokumentów strategicznych i planistycznych	Wsparcie parków narodowych, obszarów Natura 2000 i rezerwatów (jeśli pokrywają się częściowo lub całkowicie z obszarem Natura 2000 i istnieje konieczność ustanowienia dla nich odrębnych dokumentów ustanawiające zasady ich ochrony).	Parki krajobrazowe i rezerваты (nie pokrywające się z obszarami Natura 2000).
(vii) Wzmocnienie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, zielonej infrastruktury w szczególności w środowisku miejskim oraz redukcja emisji i zanieczyszczeń	Opracowanie dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych		
(vii) Wzmocnienie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, zielonej infrastruktury w szczególności w środowisku miejskim oraz redukcja emisji i zanieczyszczeń	Projekty w zakresie tworzenia centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki.	Brak wsparcia	Wsparcie na poziomie regionalnym
(vii) Wzmocnienie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, zielonej infrastruktury w szczególności w	Odtwarzanie/udrażnianie korytarzy ekologicznych	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia

CEL POLITYKI 2: BARDZIEJ PRZYJAZNA DLA ŚRODOWISKA, NISKOEMISYJNA EUROPA DZIĘKI PROMOWANIU CZYSTEJ I SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI ENERGETYKI, ZIELONYCH I NIEBIESKICH INWESTYCJI, GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM, PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIANY KLIMATU ORAZ ZAPOBIEGANIA RYZYKU I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
środowisku miejskim oraz redukcja emisji i zanieczyszczeń			
(viii) Promowanie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej	Projekty infrastrukturalne i taborowe na rzecz zrównoważonej mobilności miejskiej (transport miejski)	Projekty dużej skali i wartości, realizowane na obszarach ZIT miast wojewódzkich, uzgodnione w kontrakcie programowym. Ponadto w ramach interwencji ponadregionalnej: projekty kompleksowe, realizowane w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i ich obszarach funkcjonalnych oraz subregionalnych ośrodkach wzrostu , powyżej 50 tys. mieszkańców (ustawowo zobligowani organizatorzy transportu miejskiego) i ich obszarach funkcjonalnych - lista miast uzgodniona z regionami.	Pozostałe działania

CEL POLITYKI 3: LEPIEJ POŁĄCZONA EUROPA DZIĘKI ZWIĘKSZENIU MOBILNOŚCI I UDOSKONALENIU REGIONALNYCH POŁĄCZEŃ TELEINFORMATYCZNYCH

Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(i) Udoskonalanie sieci połączeń cyfrowych	Budowa ultra-szybkiej sieci szerokopasmowej dla gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw.	Wsparcie tylko na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(i) Udoskonalanie sieci połączeń cyfrowych	Inwestycje w zakresie zapewnienia gigabitowego dostępu do Internetu dla miejsc stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego.	Wsparcie tylko na poziomie krajowym	Brak wsparcia

(i) Udoskonalanie sieci połączeń cyfrowych	Inwestycje w rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej najnowszych generacji.	Wsparcie tylko na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(ii) Rozwój zrównoważonej, inteligentnej, bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu	Inwestycje w zakresie transportu drogowego w TEN-T	Inwestycje na drogach krajowych (tylko drogi GDDKiA)	Brak wsparcia
(ii) Rozwój zrównoważonej, inteligentnej, bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu	Transport kolejowy w TEN-T – infrastruktura liniowa i tabor	Infrastruktura kolejowa o charakterze ponadregionalnym* Dokończenie Wschodniej Magistrali Kolejowej (PPW+) – do weryfikacji na dalszym etapie prac programowych Tabor kolejowy do przewozów o charakterze ponadregionalnym w sieci TEN-T *Poprzez infrastrukturę kolejową o charakterze ponadregionalnym rozumiemy linie kolejowe na których prowadzone są międzywojewódzkie przewozy pasażerskie w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.	Infrastruktura kolejowa – brak wsparcia Tabor kolejowy do przewozów o charakterze regionalnym
(ii) Rozwój zrównoważonej, inteligentnej, bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu	Transport morski w TEN-T: w tym: infrastruktura dostępowa od strony morza, lądu (kolej, drogi*), linie i drogi wewnątrz portów, infrastruktura portowa, bezpieczeństwo morskie	Porty morskie o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin Świnoujście), będące równocześnie portami w sieci bazowej TEN-T Dostęp od strony morza dla portów będących w sieci kompleksowej TEN-T; Bezpieczeństwo morskie – urzędy morskie, służba SAR (niezależnie od sieci TEN-T). *niezależnie od kategorii dróg	Pozostałe porty morskie w TEN-T
(ii) Rozwój zrównoważonej, inteligentnej,	Transport śródlądowy w TEN-T	Projekty z zakresu kontynuacji modernizacji infrastruktury liniowej i punktowej na Odrzańskiej Drodze Wodnej.	Brak wsparcia

bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu			
(ii) Rozwój zrównoważonej, inteligentnej, bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu	Transport intermodalny w TEN-T	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(ii) Rozwój zrównoważonej, inteligentnej, bezpiecznej i intermodalnej sieci TEN-T odpornej na zmianę klimatu	Transport lotniczy w TEN-T: - bezpieczeństwo w portach lotniczych, - zarządzanie przestrzenią lotniczą - ochrona środowiska w portach lotniczych, Zakres możliwego wsparcia uzależniony od ostatecznych zapisów Rozporządzenia ws. EFRR i FS	Wsparcie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	Transport drogowy poza TEN-T	Inwestycje na drogach krajowych (tylko drogi GDDKiA) Realizacja dróg wojewódzkich z obszaru Polski Wschodniej w PPW+ - do weryfikacji na dalszym etapie prac programowych.	Drogi o kategorii niższej niż drogi krajowe
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu	Transport kolejowy poza TEN-T	Infrastruktura kolejowa o charakterze ponadregionalnym* Tabor kolejowy do przewozów o charakterze	Infrastruktura kolejowa zarządzana przez samorząd terytorialny lub podległe mu jednostki Budowa / rozbudowa bazy utrzymaniowo –

<p>krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej</p>		<p>ponadregionalnym</p> <p>Dokończenie Wschodniej Magistrali Kolejowej (PPW+) – do weryfikacji na dalszym etapie prac programowych</p> <p>Kolej miejska (infrastruktura i tabor)</p> <p>* Poprzez infrastrukturę kolejową o charakterze ponadregionalnym rozumiemy linie kolejowe na których prowadzone są międzywojewódzkie przewozy pasażerskie w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym.</p>	<p>naprawczej taboru kolejowego</p> <p>Tabor kolejowy do przewozów o charakterze regionalnym</p>
<p>(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej</p>	<p>Transport lotniczy poza TEN-T</p> <p>Zakres możliwego wsparcia uzależniony od ostatecznych zapisów Rozporządzenia ws. EFRR i FS</p>	<p>Brak wsparcia</p>	<p>Lotniska poza TEN-T, - bezpieczeństwo i ochrona środowiska w portach lotniczych</p>
<p>(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej</p>	<p>Transport morski poza TEN-T:</p>	<p>Brak wsparcia</p>	<p>Porty poza siecią TEN-T</p>
<p>(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę</p>	<p>Transport śródlądowy poza TEN-T</p>	<p>Projekty z zakresu kontynuacji modernizacji infrastruktury liniowej i punktowej na Odrzańskiej Drodze Wodnej i Kanale Gliwickim.</p>	<p>Pozostałe inwestycje, w tym punktowe w porty/przystanie o charakterze gospodarczym i turystycznym,</p>

klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej			
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	Transport intermodalny poza TEN-T	Wsparcie wyłącznie na poziomie krajowym	Brak wsparcia
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	Rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego i jego infrastruktury oraz unowocześnienie taboru w celu powiązania obszarów peryferyjnych z lokalnymi/regionalnymi centrami wzrostu (drogowe przewozy subregionalne)	Brak wsparcia	Wsparcie na poziomie regionalnym
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	Działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego (systemy typu „wspólny bilet”)	Działania z poziomu krajowego uzgodnione w kontrakcie programowym	Działania realizowane z poziomu regionalnego lub lokalnego
(iii) Rozwój i poprawa	Integracja różnych form transportu	W przypadku inwestycji na terenach MOF i wskazanych w Planach działań ZIT, obowiązuje	

zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	ze szczególnym uwzględnieniem budowy i rozbudowy węzłów przesiadkowych, w tym wiążących komunikację lokalną z siecią pasażerskiego transportu szynowego, a także tworzenia i rozbudowy parkingów, systemów tras rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych	demarkacja właściwa dla opisanej w CP2 (promowanie zrównoważonej mobilności miejskiej). W przypadku inwestycji, będących elementem projektów budowy lub modernizacji dworców kolejowych, obowiązuje demarkacja właściwa dla dworców kolejowych.	
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	Budowa i modernizacja dworców, szczególnie pod kątem ich dostosowania do zasad dostępności dla osób o ograniczonej mobilności, zapewnienia podróży odpowiednich środków bezpieczeństwa i komfortu oraz zapewnienia dostępu do infrastruktury towarzyszącej (np. parkingi dla samochodów i rowerów)	Projekty PKP SA	Projekty samorządów
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej	Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w całym sektorze transportu, w tym również działania edukacyjno-promocyjne oraz wdrażanie rozwiązań egzekwujących przestrzeganie dopuszczalnej prędkości oraz z zakresu infrastruktury niechronionych użytkowników drogi	Działania o charakterze ogólnopolskim	Działania o charakterze regionalnym lub lokalnym, realizowane przez samorządy
(iii) Rozwój i poprawa zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym	Cyfryzacja sektora transportu	Projekty systemowe	Działania o charakterze regionalnym lub lokalnym

poprawę dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej			
---	--	--	--

CEL POLITYKI 4: EUROPA O SILNIEJSZYM WYMIARZE SPOŁECZNYM PRZEZ WDRAŻANIE EUROPEJSKIEGO FILARU PRAW SOCJALNYCH			
Cel szczegółowy	Rodzaj projektu	Poziom krajowy	Poziom regionalny
(i) Poprawa skuteczności rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój innowacji społecznych i infrastruktury (EFRR)	Brak wsparcia	Brak wsparcia	Brak wsparcia
(ii) Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia	Infrastruktura edukacyjna (wychowanie przedszkolne, kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne)	Brak wsparcia	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym

się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury (EFRR)			
(ii) Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury (EFRR)	Infrastruktura wyższego szkolnictwa zawodowego	Brak wsparcia	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym
(ii) Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury (EFRR)	Infrastruktura szkolnictwa wyższego	Brak wsparcia	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym Do dalszych uzgodnień ew. wsparcie i jego zakres.
(iii) Zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności, migrantów i grup w niekorzystnej sytuacji poprzez zintegrowane działania obejmujące mieszkalnictwo i usługi społeczne (EFRR)	Infrastruktura społeczna powiązana z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług	Brak wsparcia	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym
(iii) Zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności, migrantów i grup w niekorzystnej sytuacji poprzez zintegrowane działania obejmujące mieszkalnictwo i usługi społeczne (EFRR)	Infrastruktura placówek zapewniających całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnościami, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku	Brak wsparcia	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym Ze względu na horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, środki europejskie mogą być przeznaczane wyłącznie na infrastrukturę placówek świadczących usługi w społeczności lokalnej, a więc z poszanowaniem zasad indywidualizacji wsparcia, zapewnienia osobom kontroli nad swoim życiem i decyzjami, które ich dotyczą, pierwszeństwa indywidualnych potrzeb mieszkańców przed wymaganiami organizacyjnymi. Ze względu na to, że FE powinny

			przyczyniać się do deinstytucjonalizacji, a więc stopniowego odchodzenia od opieki instytucjonalnej, należy rozważyć sytuację w której wprowadzony zostanie całkowity zakaz finansowania placówek całodobowej opieki (z wyjątkiem bardziej zindywidualizowanych form wsparcia w postaci np. mieszkań wspomaganych).
(iii) Zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności, migrantów i grup w niekorzystnej sytuacji poprzez zintegrowane działania obejmujące mieszkalnictwo i usługi społeczne (EFRR)	Mieszkania o charakterze wspomaganych: chronione, treningowe i wspierane Lokale/mieszkania w ramach najmu socjalnego	Brak wsparcia	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym
(iii) Zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej marginalizowanych społeczności, migrantów i grup w niekorzystnej sytuacji poprzez zintegrowane działania obejmujące mieszkalnictwo i usługi społeczne (EFRR)	Infrastruktura szkół przysposabiających do pracy	Brak wsparcia	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym
(iv) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	Infrastruktura ochrony zdrowia <i>Demarkacja w oparciu o organ założycielski lub prowadzący wg rozwiązań prawnych obowiązujących na moment aplikowania o środki</i>	Infrastruktura podmiotów leczniczych, dla których organem założycielskim lub prowadzącym jest minister lub wojewoda.- wsparcie infrastrukturalne Państwowego Ratownictwa Medycznego Wsparcie rozwoju funkcji uzdrowiskowych w Polsce Wschodniej.	Infrastruktura pozostałych podmiotów leczniczych, w tym POZ i AOS działających w publicznym systemie ochrony zdrowia (niezależnie od formy własności).
(iv bis) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)	Zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego	Dotyczy wyłącznie zachowania i modernizacji obiektów dziedzictwa kulturowego na cele prowadzenia działalności kulturalnej. Przedsięwzięcia:	Przedsięwzięcia dotyczące: - podmiotów prowadzonych lub nadzorowanych na poziomie regionalnym, - podmiotów współprowadzonych przez administrację rządową i samorządową,

		<ul style="list-style-type: none"> - państwowych instytucji kultury, - instytucji kultury współprowadzonych przez administrację rządową i samorządową (z wyłączeniem przedsięwzięć uzgodnionych w kontrakcie programowym), - instytucji kultury posiadających zbiory wchodzące w zakres Narodowego Zasobu Bibliotecznego wymieniane w załączniku do Rozporządzenia Min. KIDN z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego - dotyczące obiektów UNESCO (wpisy indywidualne), - dotyczące Pomników Historii Prezydenta RP (wpisy indywidualne). - dotyczące obiektów posiadających tytuł Znak Dziedzictwa Europejskiego 	<p><u>uzgodnione w kontrakcie programowym,</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - innych podmiotów, wynikające z priorytetów/potrzeb regionu, <u>pod warunkiem ich uwzględnienia w kontrakcie programowym.</u> <p>Przedsięwzięcia dotyczące obiektów UNESCO i Pomników Historii Prezydenta RP na cele inne niż prowadzenie działalności kulturalnej.</p>
(iv bis) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)	Konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznym, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i digitalizacja	<p>Wyłącznie w ramach projektów inwestycyjnych, jako jeden z elementów przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - państwowych instytucji kultury, - instytucji kultury współprowadzonych przez administrację rządową i samorządową (z wyłączeniem przedsięwzięć uzgodnionych w kontrakcie programowym); - instytucji posiadających zbiory wchodzące w zakres Narodowego Zasobu Bibliotecznego wymieniane w załączniku do Rozporządzenia Min. KIDN z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego <p>Wpisy indywidualne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dotyczących obiektów UNESCO, - dotyczących Pomników Historii Prezydenta RP - dotyczące obiektów posiadających tytuł Znak Dziedzictwa Europejskiego. 	<p>Przedsięwzięcia dotyczące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podmiotów prowadzonych lub nadzorowanych na poziomie regionalnym, - podmiotów współprowadzonych przez administrację rządową i samorządową, <u>uzgodnione w kontrakcie programowym,</u> - innych podmiotów, wynikających z priorytetów/potrzeb regionu, <u>pod warunkiem ich uwzględnienia w kontrakcie programowym.</u>
(iv bis) Wzmocnienie roli	Rozwój infrastruktury do	Przedsięwzięcia:	Przedsięwzięcia dotyczące:

<p>kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)</p>	<p>prowadzenia działalności kulturalnej ważnej ą dla edukacji i aktywności kulturalnej (m.in. szkoły artystyczne, uczelnie artystyczne, teatry, zespoły artystyczne, galerie, biblioteki, centra kultury, muzea)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - szkół i uczelni artystycznych (szkoły artystyczne (państwowe i samorządowe) i państwowe uczelnie artystyczne), - państwowych instytucji kultury, - instytucji kultury współprowadzonych przez administrację rządową z instytucjami samorządu terytorialnego z wyłączeniem uzgodnionych w kontrakcie programowym;: - dotyczące obiektów UNESCO (wpisy indywidualne), - dotyczące Pomników Historii Prezydenta RP (wpisy indywidualne) - dotyczące obiektów posiadających tytuł Znak Dziedzictwa Europejskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - podmiotów/instytucji kultury prowadzonych lub nadzorowanych na poziomie regionalnym, - podmiotów/instytucji kultury współprowadzonych przez administrację rządową i samorządową, <u>uzgodnione w kontrakcie programowym</u>, - innych podmiotów, wynikających z priorytetów/potrzeb regionu, <u>pod warunkiem ich uwzględnienia w kontrakcie programowym</u>, - wspieranie zaplecza dla utrzymania niematerialnego dziedzictwa kulturowego znajdującego się na Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz rzemiosła i dawnych zawodów
<p>(iv bis) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)</p>	<p>Odnowa lub adaptacja budynków, lokali, przestrzeni zewnętrznej z przeznaczeniem do pełnienia funkcji aktywizujących i integrujących lokalne społeczności z wykorzystaniem innowacji społecznych; np. mediateki i inne tzw. miejsca trzecie</p>	<ul style="list-style-type: none"> -projekty pilotażowe na obszarze Polski Wschodniej, z potencjałem upowszechnienia jako modelowego rozwiązania w innych lokalizacjach (PPW+). - projekty wspierające przekształcanie podmiotów z sektora kultury w centra aktywności społecznej 	<p>Brak wsparcia</p>
<p>(iv bis) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)</p>	<p>Turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne (odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie projektów partnerskich także w ramach jednego regionu, uzgodnione w kontrakcie programowym, - przedsięwzięcia o zasięgu wykraczającym poza jeden region, <u>uzgodnione w kontraktach programowych z właściwymi regionami</u>, - przedsięwzięcia o charakterze ponadregionalnym na obszarze Polski Wschodniej; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedsięwzięcia realizowane na obszarze jednego regionu, wykraczające poza obszar pojedynczego powiatu, - projekty na obszarach zarządzanych na poziomie regionalnym,
<p>(iv bis) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju</p>	<p>Rozwój międzysektorowej współpracy w zakresie</p>	<p>Brak wsparcia</p>	<p>Projekty dotyczące nowych i innowacyjnych produktów w dziedzinie kultury i turystyki,</p>

gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)	przemysłów kultury i kreatywnych		wynikające ze współpracy uczelni i szkół artystycznych i instytucji sektora kultury z przedsiębiorstwami i klastrami przemysłów kreatywnych
(iv bis) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)	Ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz szlaków turystycznych, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Brak wsparcia - wyłącznie jako element projektu	Wsparcie tylko na poziomie regionalnym
(i) poprawa dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób poszukujących pracy, zwłaszcza osób młodych i długotrwale bezrobotnych, oraz dla osób biernych zawodowo, a jednocześnie promowanie samozatrudnienia i gospodarki społecznej (EFS)	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i samozatrudnienie	Instrumenty zwrotne na samozatrudnienie	Kompleksowa aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych realizowana w projektach urzędów pracy w celu zwiększenia ich szans na znalezienie zatrudnienia (w tym dotacje na samozatrudnienie).
(i) poprawa dostępu do zatrudnienia dla wszystkich osób poszukujących pracy, zwłaszcza osób młodych i długotrwale bezrobotnych, oraz dla osób biernych zawodowo, a jednocześnie promowanie samozatrudnienia i gospodarki społecznej (EFS)	Realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES	Brak wsparcia	Realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES - realizacja tego typu działań ma mieć charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowanych potrzeb regionalnych rynków pracy.
(ii) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do	Wsparcie Publicznych Służb Zatrudnienia (PSZ)	- rozwój kompetencji pracowników PSZ w zakresie pracy z osobami znajdującymi się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, - wypracowanie i wdrożenie standardów jakości funkcjonowania PSZ oraz systemu ich monitorowania, - wdrożenie nowych instrumentów	- rozwój kompetencji pracowników PSZ wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy.

potrzeb rynku pracy, zmian w karierze zawodowej i mobilności (EFS)		aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, w tym osób tracących zatrudnienie w przypadku sytuacji kryzysowych, obejmujących m.in. kompleksowe programy nabywania lub podnoszenia kwalifikacji potrzebnych na rynku pracy, realizowanych we współpracy z pracodawcami, uelastycznienie zasad funkcjonowania PSZ.	
(ii) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy, zmian w karierze zawodowej i mobilności (EFS)	Mechanizmy przeciwdziałające spowolnieniu gospodarczemu wywołanemu w szczególności przez czynniki egzogeniczne	Wypracowanie przy udziale regionów mechanizmów przeciwdziałających spowolnieniu gospodarczemu wywołanemu w szczególności przez czynniki egzogeniczne (np. sytuacja epidemiologiczna)	Wdrożenie instrumentów przeciwdziałających spowolnieniu gospodarczemu wywołanemu w szczególności przez czynniki egzogeniczne (np. sytuacja epidemiologiczna) wypracowanych lub uregulowanych na poziomie krajowym
(ii) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy, zmian w karierze zawodowej i mobilności (EFS)	Wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES	Brak wsparcia	Wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES mające na celu zwiększenie pomocy dla polskich pracodawców w pozyskiwaniu pracowników z innych państw członkowskich UE/EFTA (w tym migrantów powrotnych) oraz w celu pomocy polskim bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia za granicą na unijnym rynku pracy przy zachowaniu równowagi na regionalnych i lokalnych rynkach pracy.
(iii) promowanie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy i lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w	Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz działania na rzecz wzmocnienia stosowania zasady równości szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy	- tworzenie nowych miejsc opieki w formie żłobków, klubów dziecięcych oraz dziennego opiekuna, - zapewnienie bieżącego funkcjonowania miejsc opieki,	Brak wsparcia

<p>tym poprzez dostęp do opieki nad dziećmi i opieki nad osobami zależnymi (EFS)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia z zakresu zakładania i prowadzenia miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na rzecz zwiększenia potencjału JST oraz przedstawicieli innych podmiotów tworzących i prowadzących miejsca opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz szkolenia kadry opiekuńczej, - działania na rzecz wzmocnienia stosowania zasady równości szans kobiet i mężczyzn poprzez wspieranie pracodawców i pracowników między innymi poprzez zaangażowanie partnerów społecznych, w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć w miejscu pracy. 	
<p>(iii bis) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian oraz aktywnego i zdrowego starzenia się i zdrowego, dobrze przystosowanego środowiska pracy, w którym przeciwdziała się czynnikom ryzyka dla zdrowia (EFS)</p>	<p>Wsparcie w obszarze ochrony zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie i pilotażowe wdrożenie programów profilaktycznych, - działania badawcze i wdrożeniowe w zakresie zdrowia publicznego i na rzecz rozwoju profilaktyki w systemie ochrony zdrowia, - promocja zdrowego stylu życia, w tym działania informacyjne o zasięgu ogólnopolskim. 	<ul style="list-style-type: none"> - regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu realizowane zgodnie ze schematami znajdującymi się w repozytorium AOTMiT lub wdrażane jako kontynuacja RPZ uzgodnionych z AOTMiT w perspektywie finansowej 2014-2020, - działania wspierające rehabilitację umożliwiającą powrót do pracy.
<p>(iii bis) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian oraz aktywnego i zdrowego starzenia się i zdrowego, dobrze przystosowanego środowiska pracy, w którym przeciwdziała się czynnikom ryzyka dla zdrowia (EFS)</p>	<p>Wsparcie w obszarze adaptacyjności</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój i upowszechnienie Bazy Usług Rozwojowych (BUR), - działania szkoleniowe i doradcze dla pracowników przedsiębiorstw i innych pracodawców, realizowane w obszarach kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, - programy szkoleniowo-doradcze dotyczące rozwijania kompetencji cyfrowych dla MMŚP, - wsparcie pracodawców z sektora publicznego i pozarządowego we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym we wprowadzaniu pracy zdalnej, 	<ul style="list-style-type: none"> - usługi rozwojowe w PSF dla pracodawców i ich pracowników, zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami (system popytowy w oparciu o BUR), - adaptacja środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, w tym działania ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, - outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracownika, - wsparcie pracodawców z sektora prywatnego we wprowadzaniu elastycznych

		- wsparcie dla sektora usług rozwojowych w obszarze zdalnego świadczenia usług (szkoleń, doradztwa itp.).	form zatrudnienia, w tym we wprowadzaniu pracy zdalnej.
(iv) poprawa jakości, skuteczności i przydatności systemów edukacji i szkoleń na rynku pracy, aby wspierać nabywanie kluczowych kompetencji, w tym umiejętności cyfrowych (EFS)	Wsparcie w obszarze systemu oświaty	<p>Kształcenie i doskonalenie kadr systemu oświaty w obszarach kluczowych dla systemu oświaty.</p> <p>Rozwój narzędzi i metodyki kształcenia (w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych, dydaktyki cyfrowej i dostosowania edukacji do rynku pracy).</p> <p>Rozwijanie publicznej oferty e-materiałów edukacyjnych, dostosowanych do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz wspierających uczniów migrujących.</p> <p>Usprawnienie i uatrakcyjnienie szkolnictwa zawodowego.</p> <p>Wsparcie systemu doradztwa zawodowego (tworzenie standardów, narzędzi).</p> <p>Rozwój narzędzi wspierających cyfryzację obszaru edukacji i kształcenia, kształcenie edukatorów cyfrowych i trenerów do kształcenia nauczycieli, wypracowanie i pilotaż rozwiązań umożliwiających uruchomienie ośrodków aktywizacji cyfrowej i podniesienia kompetencji cyfrowych społeczeństwa, wzmacnianie współpracy praktyków ICT z sektorem edukacyjnym.</p>	<p>Kompleksowe programy realizowane na poziomie regionalnym, ukierunkowane na wsparcie zmian systemowych, mające na celu zwiększenie jakości i efektywności systemu edukacji oraz dostosowania jego zakresu do potrzeb regionalnego rynku pracy</p> <p>Przygotowanie nauczycieli do wykorzystania narzędzi cyfrowych</p> <p>Rozwój kompetencji cyfrowych, wynikających z Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych</p>
(v) promowanie równego dostępu i możliwości ukończenia wysokiej jakości i włączającej edukacji i szkoleń, w szczególności dla grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki, poprzez edukację i szkolenie ogólne i zawodowe, aż do poziomu szkolnictwa	Wsparcie w obszarze edukacji	<p>- zintegrowane i kompleksowe wsparcie dla poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz rozszerzenie oferty poradni o działania rehabilitacyjno-kompensacyjne,</p> <p>- tworzenie warunków dla upowszechnienia systemu edukacji włączającej (rozwiązania systemowe w zakresie diagnozy, badań przesiewowych, metodyki pracy, tworzenie SCWEW), w tym rozwiązania systemowe wspierające społeczno-wychowawczą</p>	<p>- bezpośrednie wsparcie szkół ich uczniów i nauczycieli, w ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji, obejmujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych,

<p>wyższego, a także edukacji i uczenia się dorosłych, w tym ułatwianie mobilność edukacyjnej dla wszystkich (EFS)</p>		<p>funkcję szkoły.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • cyfryzację edukacji • realizację działań społeczno-wychowawczych. <p>- wsparcie rozwijania kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną,</p> <p>- wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej – w tym zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (wykorzystanie modeli wypracowanych w projekcie <i>Przestrzeń dostępnej szkoły</i>), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, w tym poprzez zapewnienie usług asystenckich dla uczniów,</p> <p>- wsparcie edukacji przedszkolnej (tworzenie nowych miejsc przedszkolnych tylko tam gdzie występują rzeczywiste deficyty i potrzeby, rozwijanie jakości edukacji przedszkolnej, rozwój kompetencji kluczowych, dostępność),</p> <p>- wsparcie szkół zawodowych w ramach kompleksowych programów rozwojowych,</p> <p>- wsparcie powszechnego doradztwa zawodowego.</p>
<p>(v) promowanie równego dostępu i możliwości ukończenia wysokiej jakości i włączającej edukacji i szkoleń, w szczególności dla grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki, poprzez edukację i szkolenie ogólne i zawodowe, aż do poziomu szkolnictwa wyższego, a także edukacji i</p>	<p>Wsparcie w obszarze ochrony zdrowia</p>	<p>- programy rozwojowe dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów, którzy będą wykonywać zawody medyczne lub inne zawody istotne z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia (w tym tworzenie nowych i zwiększanie potencjału funkcjonujących centrów symulacji medycznej).</p>	<p>Brak wsparcia</p>

uczenia się dorosłych, w tym ułatwienie mobilność edukacyjnej dla wszystkich (EFS)			
(v) promowanie równego dostępu i możliwości ukończenia wysokiej jakości i włączającej edukacji i szkoleń, w szczególności dla grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki, poprzez edukację i szkolenie ogólne i zawodowe, aż do poziomu szkolnictwa wyższego, a także edukacji i uczenia się dorosłych, w tym ułatwienie mobilność edukacyjnej dla wszystkich (EFS)	Wsparcie w obszarze szkolnictwa wyższego	<ul style="list-style-type: none"> - programy rozwoju podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki (w tym m.in. możliwość realizowania doktoratów wdrożeniowych) - umiędzynarodowienie i współpraca ponadnarodowa w szkolnictwie wyższym i nauce - rozwój kompetencji cyfrowych, wynikających z Programu Rozwoju Kompetencji Cyfrowych. 	Brak wsparcia
(vi) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości poprawy umiejętności i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwanie zmian kariery i promowanie mobilności zawodowej (EFS)	Kształcenie osób dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> - programy szkoleniowe dla pracowników m.in. administracji publicznej, kadr NGO's, partnerów społecznych (odpowiednik obecnego CT 11) z wykorzystaniem systemu BUR - Instrumenty zwrotne na podnoszenie kompetencji (LLL) – upowszechnienie schematu przetestowanego w innowacjach społecznych. - wzmocnienie koordynacji, prowadzenie i dalszy rozwój Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. - wdrażanie systemowych rozwiązań wynikających ze strategii umiejętności, 	<ul style="list-style-type: none"> - usługi rozwojowe w ramach PSF dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się; w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych - za pośrednictwem BUR , - podstawowe kompetencje, w tym cyfrowe dla grup wykluczonych cyfrowo (realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways), - wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE) np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób

		<ul style="list-style-type: none"> - monitorowanie i identyfikacja potrzeb kompetencyjnych i zawodowych na rynku przy udziale istniejących Rad Sektorowych. - zwiększenie udziału partnerów społecznych we wdrażaniu strategii umiejętności i rozwoju kapitału ludzkiego. 	<p>starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami,</p> <p>- tworzenie i upowszechnianie ośrodków aktywizacji cyfrowej i podniesienia kompetencji cyfrowych społeczeństwa.</p>
<p>(vi) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości poprawy umiejętności i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian kariery i promowanie mobilności zawodowej (EFS)</p>	<p>Wsparcie w obszarze ochrony zdrowia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kształcenie podyplomowe pielęgniarek i położnych, w tym kształcenie: na rzecz podstawowej opieki zdrowotnej, opieki długoterminowej i w zakresie koordynacji opieki pielęgniarskiej w zespołach POZ, a także tworzenie nowych i zwiększanie potencjału funkcjonujących centrów symulacji medycznej, - kształcenie specjalizacyjne lekarzy w dziedzinach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju, w tym tworzenie nowych i zwiększanie potencjału funkcjonujących centrów symulacji medycznej, - kształcenie podyplomowe lekarzy realizowane w innych formach niż specjalizacje w obszarach istotnych z punktu widzenia potrzeb epidemiologiczno-demograficznych kraju, - doskonalenie zawodowe osób wykonujących inne zawody medyczne w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia, - działania skierowane do kadr medycznych z państw trzecich umożliwiające podjęcie pracy w Polsce. 	<p>Kształcenie podyplomowe i doskonalenie zawodowe osób wykonujących zawody niemedyce (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.</p>
<p>(vii) aktywna integracja w celu promowania równych szans i aktywnego uczestnictwa oraz poprawy szans na zatrudnienie (EFS)</p>	<p>Koordinacja przez ROPS działań współfinansowanych z EFS w zakresie usług społecznych, ekonomii społecznej (w tym akredytacja OWES) i integracji społecznej,</p>	<p>Koordinacja przez ROPS działań współfinansowanych z EFS w obszarze włączenia społecznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planowanie interwencji z zakresu usług społecznych, ekonomii społecznej, pomocy i integracji społecznej w województwie, 	<p>Brak wsparcia</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie potencjału instytucjonalnego, organizacyjnego, kompetencyjnego instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów świadczących usługi społeczne, • wsparcie jst w rozwoju zdeinstytucjonalizowanych usług, • koordynacja regionalnych polityk w obszarze ekonomii społecznej, • inne działania koordynacyjne. 	
(vii) aktywna integracja w celu promowania równych szans i aktywnego uczestnictwa oraz poprawy szans na zatrudnienie (EFS)	Usługi wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej dla PES i PS	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej oraz tworzenie i wdrażanie rozwiązań systemowych, - instrumenty zwrotne na finansowanie potrzeb rozwojowych PES. 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie bezpośrednie przedsiębiorstw społecznych: • świadczenie usług wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej dla PES i PS; • bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, • usługi wspierające rozwój przedsiębiorstw społecznych realizowane w szczególności za pośrednictwem BUR.
(vii) aktywna integracja w celu promowania równych szans i aktywnego uczestnictwa oraz poprawy szans na zatrudnienie (EFS)	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo	Brak wsparcia	Wsparcie aktywizacyjne osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo (z wyłączeniem osób odbywających karę pozbawienia wolności) polegające w szczególności na aktywizacji społeczno-zawodowej, wykorzystującej instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej
(vii) aktywna integracja w celu promowania równych szans i aktywnego uczestnictwa oraz poprawy szans na zatrudnienie (EFS)	Wsparcie na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin	<ul style="list-style-type: none"> - kompleksowe usługi aktywizacji społeczno-zawodowej i edukacyjnej (z uwzględnieniem usług asystenckich) dla osób z niepełnosprawnościami i wsparcie członków ich rodzin, - wsparcie opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami w diagnozowaniu i 	W programach regionalnych będzie możliwość wspierania osób z niepełnosprawnościami w zakresie aktywizacji w ramach projektów niesprofilowanych.

		wyrównywaniu deficytów oraz w korzystaniu z dostępnych systemów wsparcia, - wsparcie rozwoju wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnościami, - podnoszenie kompetencji osób, których praca przyczynia się do wspierania aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	
(viii) promowanie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich i społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie (EFS)	Wsparcie w obszarze migracji zarobkowych	Wdrożenie kompleksowej strategii zarządzania procesami migracyjnymi poprzez: - wspieranie procesów zarządzania migracjami zarobkowymi w celu lepszego wykorzystania potencjału migrantów zarobkowych, zapewnienia właściwej integracji cudzoziemców na rynku pracy i przeciwdziałania zagrożeniom związanym z migracjami, - wzmacnianie potencjału pracowników urzędów pracy, urzędów wojewódzkich i instytucji współpracujących w zakresie zatrudnienia cudzoziemców, - opracowanie i wdrażanie działań skierowanych do pracowników instytucji publicznych oraz do społeczeństwa przyjmującego z zakresu obecności cudzoziemców w Polsce.	- wspieranie migrantów zarobkowych oraz pracodawców w procesie integracji na rynku pracy. - usługi dla cudzoziemców, które pozwolą im na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie, m.in. kursy języka polskiego, szkolenia z zakresu wartości i kultury polskiej, szkolenia zawodowe, dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w Polsce.
(viii) promowanie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich i społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie (EFS)	Aktywizacja społeczno-zawodowa członków społeczności marginalizowanych	Brak wsparcia	Aktywizacja społeczno-zawodowa członków społeczności marginalizowanych
(ix) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego,	Zlecanie usług społecznych	- wsparcie finansowe dla JST zlecających lub powierzających PES usługi społeczne o charakterze deficytowym.	Brak wsparcia

<p>w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej oraz poprawa dostępności, efektywności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS)</p>			
<p>(ix) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej oraz poprawa dostępności, efektywności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS)</p>	<p>Zwiększenie dostępności do usług społecznych, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wdrażanie rozwiązań na rzecz poprawy dostępności do usług i budynków publicznych - instrumenty zwrotne na zapewnienie dostępności budynków wielorodzinnych i użyteczności publicznej <p>[Szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej, w tym szkolenia kadr systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym, na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne (jako odrębne projekty szkoleniowe lub jako uzupełnienie projektów z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej). Nie wyklucza to możliwości przeprowadzenia szkoleń z poziomu krajowego w ramach projektów koordynacyjnych ROPS, w przypadku zidentyfikowania takiej potrzeby.]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności, - tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług, - rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej, w formach dziennych i całodobowych, - rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami, - upowszechnianie systemów teleopieki, - wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, - wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej poprzez tworzenie jej rodzinnych form, usługi wsparcia dla rodzin zastępczych oraz szkolenia kadr, - kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą, - szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, - inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług w obszarze włączenia społecznego, - wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym

			<p>funkcjonowaniu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - usługi dla rodzin wychowujących dzieci, w tym przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, - usługi wsparcia dla młodzieży przebywającej w różnego rodzaju ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych itp.
<p>(ix) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; modernizacja systemów zabezpieczenia społecznego, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej oraz poprawa dostępności, efektywności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS)</p>	<p>Wsparcie rozwiązań systemowych w obszarze systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym opieki psychiatrycznej, - opracowywanie i wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych, w tym w podmiotach świadczących ambulatoryjną opiekę specjalistyczną, - rozwój rozwiązań w zakresie koordynacji opieki zdrowotnej, w tym opieki pielęgniarskiej, - upowszechnianie rozwiązań telemedycznych w opiece zdrowotnej – głównie rozwiązania o charakterze systemowym, - ułatwianie dostępu do usług rehabilitacyjnych umożliwiających powrót na rynek pracy – głównie rozwiązania o charakterze systemowym, - wsparcie podmiotów leczniczych w zakresie przygotowania do wdrożenia standardów akredytacyjnych i przeprowadzenie oceny akredytacyjnej, - szkolenia pracowników systemu ochrony zdrowia służące poprawie efektywności funkcjonowania tego systemu, w tym podnoszenie kompetencji kadry zarządzającej podmiotami leczniczymi, - wzmocnienie i rozwój potencjału instytucji systemu ochrony zdrowia, w tym 	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, - wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych, - regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, kierowane do grup docelowych innych niż w RPZ w celu (iii bis), np. do dzieci. <p>[W celu osiągnięcia efektu skali standardy dostępności wypracowane w ramach POWER (dla POZ i szpitali) oraz standard dostępności, który ma zostać wypracowany w ramach KPO EFS+ (dla AOS) powinny być wdrażane w podmiotach leczniczych również z poziomu regionalnego (przy zachowaniu zasady, że dany podmiot leczniczy może skorzystać ze wsparcia tylko jednokrotnie z poziomu krajowego albo regionalnego). Podobnie na poziomie regionalnym powinno być realizowane wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym na podstawie modeli wypracowanych na poziomie krajowym].</p>

		optymalizacja procedur oraz wspieranie działań sanitarnych, zapobiegawczych i przeciwepidemicznych.	
(x) promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS)	Integracja społeczna osób zagrożonych deprawacją materialną, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	Wsparcie realizowane w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2021+	Brak wsparcia
(xi) przeciwdziałanie deprawacji materialnej poprzez żywność i / lub podstawową pomoc materialną dla osób najbardziej potrzebujących, w tym środki towarzyszące (EFS)	Podstawowa pomoc materialna i żywnościowa dla osób najbardziej potrzebujących, w tym środki towarzyszące	Wsparcie realizowane w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2021+	Brak wsparcia